

Милча Модић

БИБЛИОГРАФИЈА ИСТОРИОГРАФСКИХ ИЗДАЊА О ВАЉЕВСКОМ КРАЈУ

**Колубара – Велики народни календар за
проспу 2003**, Ваљево, ИП „Колубара“,
2003, 284

Тринаеста књига популарне периодичне публикације, поред уобичајеног прилога у уводном делу, доноси низ занимљивих прилога из прошлости ваљевског краја. Посебна пажња посвећена је историји школства и настанку и развоју локалне самоуправе. Овај број календара садржи следеће прилоге: Ваљевски председници, приредио Здравко Ранковић; Љубомир Павловић, Председниковање Марјана Бирчанина; Душан Мил. Шијачки, Добричина Риста Топаловић Конзул; Слободан Ж. Марковић, Ваљево без главне улице; Хроника 2002 – Листање календра, хроничар Љиљана Кецојевић; Инжењер Александар Урошевић, Ваљевац – личност године; Пре сто година – старе вести; (Не) обични Тамнавци 1903; Борислав Вујић, Рођени, венчани, умрли 1903; Брана Петровић, Ваљево, од постања; Здравко Ранковић, Убске првине – кад се, шта и како први пут на Убу догађало; Драгослав Циле Марјановић, Школа у Љигу и њени учитељи: мр Милош Митровић, Из живота ваљевске Пољопривредне школе; Александар Лома, Рика пролећног бика; Легенде Рибничког краја – Како су нека села у овом крају добила називе; Ненад Љубинковић, Три биографије Петра Николајевића

Молера; Ђорђе Перић, Гедеон Јуришић као настојатељ манастира Боговађа; Божидар Ковачевић, Родослов Ненадовића из Бранковине; Станиша Војиновић, Претплатници из Ваљева и околине на књиге, новине и часописе; Недељко Савић, Незаписана историја – о Проти Јевти Поповићу Кувели; Даница Филиповић, „Народни учитељ“ Васе Пелагића у ваљевском крају; Сима Пандуровић, Срећни ваљевски дани; Божидар Ковачевић, О Браниславу Петронијевићу – сећање на знаменитог српског филозофа; др Момчило Исић, Пољопривреда у Подгорини 1934. године; Летопис школе у Планиници од 1922. до 1982. – приредио Зоран Јоксимовић; Чедомир Протић, (Не)обични мионичани: Дејан Поповић, Музички живот у Ваљевоу 1944–1954; Мнимом лајковачком литератури – песничке посвете Радовану Белом Марковићу; Миленко Радовић, Човек многих врлина – Љубисав Андрић 1938–2002; Витомир Вулетић, Моје дружење са Љубом Андрићем; Лаза Чурчић, Без Љубисава Андрића – дневнички запис; Радови Љубисава Андрића у Календару „Колубара“; Момчило Парушић, Две куће – о поеми Матије Бећковића „Кад дођеш у било који град“; Милутин Лујо Данојлић, Стваралачки и издавачки подухват – Биографски лексикон Ваљевског краја, А–М, уредник Здравко Ранковић, редактор Зоран Јок-

симовић, Ваљево 1996–2001; Витомир Вулетић, Србија о Санковићу – реч о Годишњаку „Село Санковић“ на Мишићевим данима у Мионици, 16. јула 2002; Душан Видаковић, Сто бројева „Колубаре“; Милорад Радојчић, Јевреји у ваљевском крају; др Томислав Ђурић, Становништво и привредни живот у Горњем Тарору; Народне песме – у записима Василија Јанковића; Становништво Колубарског округа – број становника и станова у пописима 2002. и 1991; Фотограф Милан Марковић и претплатници Календара „Колубара“ за 2003. годину.

Гласник Историјског архива Ваљево,
бр. 36, Ваљево, 2002, 226

У овом броју годишњака објављени су чланци: Љубодраг Поповић, Ваљевски панаџури у првој половини 19. века; Милорад Радојчић, Сто година школе у Попучкама; Милан Милошевић, Полицијско-безбедносне структуре у окупираној Србији 1941–1944; Дејан В, Поповић, Музичка школа „Живорад Грбић“ Ваљево (1954–1969); Прилози: Драгана Лазаревић-Илић, Прилог истраживањима о постојању и експлоатацији рудника бахра Ребељ од античке епохе до почетка 20. века; Из методологије и историографије: Недељко Радосављевић, Проблеми истраживања локалне историје (пример западне Србије); Владимир Кривошејев, Рат историографија – Паралелни осврт на књиге, Ваљево под окупацијом 1941–1944. (Жарко Јовановић) и Четници Драже Михаиловића у грађанском рату у Србији 1941–1945 (Милорад Белић); Из архивске грађе: Мирко Бојанић, Списак житеља ваљевских 1836; Љубодраг Поповић, Попис „ваљевског округа“ 1853. године; Из рада Архива: Љиљана Урошевић, Потомци кнеза Раке Тешића; Биљана Стојаковић, Ратници из Тамнаве, учесници ослободилачких ратова Србије 1912–1918; Критике и прикази: Живорад Жика Јевтић, Село Јасеница – монографија; Велибор Берко Савић, Солунци на ломачи; Милан Васић, Мажиновић – хроника села

(приказе сачинио Милча Модић); Стеван Павловић, Историја Балкана (приказ Недељко Радосављевић); Жарко Јовановић, Неостварени ратни циљеви Драже Михаиловића, колаборација у Србији 1941–1945; Жарко Јовановић: Ваљево под окупацијом 1941–1945. (приказе урадила Дубравка Стајић); Жарко Јовановић: Ваљево под окупацијом 1941–1944. (приказ Милорад Белић); Светлана Пејић: Манастир Пустуња (приказ Бранко Лазић); Снежана Радић: Конфискација имовине у Ваљевском округу 1944–1946. (приказ Недељко Радосављевић); Библиографије: Милча Модић, Библиографија историографских издања о ваљевском крају и In memorem: Љубисав Андрић (приредио Милорад Радојчић).

Милан Грујић, Узана Лајковачка пруга,
Предузеће за железничку издавачко-новинску делатност д.о.о. Београд, 2002, 338

Монографија о прузи узаног колосека од зачетка идеје, закона о градњи пруга крајем 19. века, тока изградње, пуштање у саобраћај, проширења мреже, експлоатација у мирнодопским и ратним условима, лајковачки железнички чвор, особље и организација рада и укидање пруге. Монографија је богато илустрована, фотографијама, факсимилима докумената, скицама, списковима запосленог особља и другим ликовним материјалом, што је чини веродостојним сведочанством о раздобљу у којем је пруга функционисала и људима, приликама и догађајима на и око пруге, посебно у Лајковцу као насељу које настаје упоредо са настанком и развојем железнице као важне раскрснице у овом месту.

Здравко Ранковић, Ваљевски крај у двадесетом веку – хронологија, Издавачко предузеће „Колубара“, Ваљево 2002, 378

Најзначајнији догађаји, појаве и личности које су обележиле 20. век у ваљевском крају, хронолошки забележени са битним подацима, прегледно су изложени у овој занимљивој и корисној књизи,

како за истраживаче прошлости тако и за обичне читаоце знатижељнике. У уводном делу књиге дат је кратак преглед најважнијих догађаја у 19. веку на овом подручју а на крају попис најважнијих књига о овом раздобљу и регистар личних имена која се помињу у књизи. Избор објављених текстова о значајним догађајима и личностима у ваљевском крају током 20. века, удахњују штиту животност а велики број фотографија и факсимила слику о догађајима и људима чине уверљивијим.

Александар Јевтић, Кроз магле и мећаве – Сећања и исповести, Општински одбор Савеза удружења бораца НОР-а Ваљево, 2002, 404

У књизи 6, из едиције „Прилози за историју Ваљевског краја“, аутор износи своја сећања на ратне догађаје од фебрура 1941. до марта 1942. Као један од актера драматичних збивања уочи фашистичке окупације, припрема за оружани отпор који су припремали комунисти и непосредни учесник, до заробљавања и интернирања у логор на северу Норвешке, своја сећања излаже у овој књизи, аутентично како их је сам доживљавао. Његово сведочење о организовању и избијању устанка у Белој Цркви и првих борби партизанских одреда на терену северозападне Србије спада у ред првокласних мемоарских штива, драгоцених за непосредније сагледавање прилика и услова у којима делују партизанске јединице у првој години рата на овом подручју.

Матуранти Ваљевске гимназије 1952. године, Група аутора, главни уредник Зоран Јоксимовић, Ваљево, 2003, стр. 250

Споменица једној знаменитој генерацији матураната Ваљевске гимназије, издата је поводом педесете годишњице. Богато опремљена и документована пружа обиље података о матурантима, њиховом личном, породичном и професионалном животу и доприносу у одређеним областима друштвеног живота и рада.

Споменица презентује податке и о професорима и особљу школе у време школовања ове генерације матураната. Споменица је илустрована са преко 350 фотографија и опремљена биографијама свршених матураната, њихових професора и помоћног особља.

Ваљевска општина 1839–2003, приредио Здравко Ранковић, ИП Колубара, Ваљево 2003, стр. 168

Књига која представља Ваљевску општину са различитих аспеката од њеног оснивања 1839. године до данашњих дана, у којој је посвећена пажња развоју локалне самоуправе, представљању председника и њиховом доприносу у решавању комуналних и других проблема грађана локалне заједнице. Избором нормативних аката, одлука, објава, наредби и других докумената које су органи локалне самоуправе доносили током своје делатности, уверљиво сведоче којим се све питањима бавила општинска управа у прошлости. Књига је сачињена на основу обимне литературе, објављених историографских радова и архивске грађе, илустрована је фотографијама, факсимилима докумената и географским картама географског подручја општине и опремљена именичним регистром.

Погинули у ратовима Србије у 19. веку, Шабачко-ваљевска епархија – Споменица, приређивачи Момчило Исић и Мирољуб Јовановић, ИП Колубара, Ваљево, 2003, стр. 138

Споменица посвећена 200. годишњици Првог српског устанка уз пригодан предговор и уводни текст приређивача, презентује најпре сумарне а затим појединачне податке о погинулима у ратовима које је водио српски народ и држава током 19. века, који потичу са простора шабачко-ваљевске епархије или садашње територије Мачве, Подриња, Азбуковице, Подгорине, Колубаре, Посавине и Тамнаве.

Подаци су сређени и систематски изложени према парохијама, црквеним оп-

штинама, срезовима, окрузима и на крају и по насељима чији су житељи били изгинули у ратовима.

Село Санковић, Годишњак 2003, свеска 5, уредник Здравко Ранковић, редактор Зоран Локсиминовић, ИП Колубара, Ваљево 2003, 60 стр.

У овом броју годишњака објављени су ауторски прилози, Здравка Ранковића: „Санковачке библиотеке“ и „У Београдском етнографском музеју“, Михаила Ивановића Пушкина: „Учитељевање у Санковићу“, Момчила Исића: „Примаоци инвалидине“ и „Сточни фонд 1859. године“, Милорада Радојчића: „Убиство код Студенца 1944.“, Витомира Вулетића: „Србија у Санковићу“. Прилози уредника: „Баштовани“, „Основна школа“, „Учитељи из Санковића“, „Санковачке фамилије – 3“, „Ратници из Санковића“, „Ваљевски Санковчани“, „Старе и нове вести“ и „Различитости“, чине ову свеску годишњака занимљивим представљањем села Санковића у прошлости и садашњости.

Божидар Кнежевић, Бележница (1896-1897), приредила Александра Вранеш, издавач Градска библиотека „Божидар Кнежевић“, Уб, 2002. стр. 100.

Личне белешке Божидара Кнежевића, филозофа, књижевника и просветног радника, настале током његових стручних екскурзија по јужним крајевима Србије и са Истре где је боравио пет недеља 1907. године на лечењу. Белешке сведоче о демографским, језичким, културним и националним приликама у делу српског националног корпуса у првим деценијама по ослобођењу од вековне владавине Отоманског царства и доживљајима за време проведено у Истри. Рукописне белешке предате Народној библиотеци Србије од стране његове ћерке, која је сачинила кратку биографију; „Живот мојих родитеља“, објављену у поговору књиге, студиозно је проучила и приредила за штампу уз прикладан предговор Алек-

сандра Вранеш, филолог а Градска библиотека његовог завичајног места била је захвални издавач овог занимљивог штива.

Милан Д. Јанковић, протојереј, Свети епископ Николај – живот, мисао и дело, том 1 – 3, година издавања 2002-2003, издавач Епархија шабачко-ваљевска, штампарија „Ваљево-принт“, стр. 2200.

Живот, мисао и дело владике Николаја Велимировића, представљени су у овој тротомној студији, хронолошки од детињства и школовања, монашког живота, боравак и рад у Енглеској и Америци, избор за епископа, његове емигрантске мисије, заточнички живот, у емиграцији, објављена дела, упокојење и смрт, други о Николају, повратак, неговање култа и био-библиографија 1902-1941.

Радивоје Радисављевић, Милан Радисављевић. Велшевци село покрај Љига, Библиотека „Хроника села“, Културно-просветна заједница Србије, Београд 2002. стр. 408.

Хроника о малом селу у непосредној околини Љига, сачињена на основу сачуване архивске грађе до које су аутори дошли, објављене литературе и сећања старијих житеља, садржи податке о настанку села, родослове фамилија које су живе-ле у прошлости као и о садашњим породицама и житељима невеликог али значајног села Велишевца. Монографија садржи осам поглавља: Општи подаци о селу, Сеоски атар, Тип насеља и архитектура, Село у управним подручјима и локалној самоуправи, Становништво, Привредна делатност и економски положај становништва, Друштвени живот села, Село у ратовима, Фамилије – порекло и развој. Књига је богато опремљена фотодокументацијом о месту, стамбеним и економским објектима, надгробним споменицима, народној ношњи, фотографијама познатих личности, са свадбених и других обичаја.

Ваљевски алманах, свеска 4, Београд, Удружење Ваљеваца у Београду, 2003. стр. 348

У четвртој свесци публикације објављено је више прилога посвећених две стотој гдишњици од почетка Првог српског устанка из пера; академика др Александра Ломе, др Слободана Ж. Марковића, историчара и публицисте Велибора Берка Савића, публицисте Николе Бура, новинара Драгослава Михаиловића, и професора Срећка Јовановића. Приказе актуелног тренутка општина Колубарског округа дали су њихови челни људи, Видосава Џагић, председник Привредне коморе представља стање привреде у округу у 2002. години и ток процеса приватизације. Животописи знаменитих људи ваљевског краја: педагога Марка Крстића, проф. др Гордане Бабић-Ђорђевић, генерала Животе Аврамовића, професора Драгутина Мијановића, старог ратника Живојина Лазића, фудбалера Драгана Џајића и новинара и публицисте Љубисава Андрића, презентовани су уз пажљиво одабране податке о њима. Приказ прошлогодишњег пописа становништва, домаћинства и станова у ваљевском крају, текстови о надимцима и породичним именима, значајним збивањима у

19. веку у ваљевском крају, путопис о Таманави, интервју са једним од најуспешнијих привредника и обиље значајних информација о члановима удружења и његовим активностима нуде се читаоцу ове занимљиве и корисне публикације.

Страни путници и страни путописци о Ваљеву, Приредио Милојко

Марјановић, самостално издање приређивача, Ваљево 2003. стр. 190

Приређивач је из досада објављених историографских записа о Ваљеву, насталих из пера страних путописаца или путника који су у прошлости боравили у Ваљеву различитим поводима или само у пропутовању посетили варош, сачинио публикацију презентујући аутентично сведочанство које су оставили за собом. На страницама публикације изложена су сећања на Ваљево, путника и путописаца од најстаријих: Феликса Петанчића (1502), Бартола Кашића (1612, 1620), Луја Жедсона (1624), Евлије Челебије (1660), до Фицроја Маклина (1944). Публикација је илустрована цртежима и фотографијама са приложеним списком од 25 имена путника и путописаца чији записи о Ваљеву су хронолошким редом изложени.